

“Integration of Refugee Students in European Higher Education: Comparative Country Cases”

[Mülteci Öğrencilerin Avrupa’da Yüksek Öğrenime Entegrasyonu: Karşılaştırmalı Ülke Örnekleri]

Yazar	Bölüm
Ayselin YILDIZ	Mültecilerin Avrupa’da Yüksek Öğrenime Erişimi ve Entegrasyonu
Dilaver Arıkan AÇAR	Almanya Örneği
Elif ÇETİN	Hollanda Örneği
Huriye TOKER	Norveç Örneği
Selin SİVİŞ	İspanya Örneği
Zeynep Özde ATEŞOK	İngiltere Örneği
Ayselin YILDIZ	Türkiye Örneği

Doç.Dr.Ayselin YILDIZ’ın editörlüğünde hazırlanan “*Integration of Refugee Students in European Higher Education: Comparative Country Cases*” başlıklı rapor, Avrupa’da mülteci öğrencilerin yükseköğrenim sistemlerine entegrasyonunu Almanya, Hollanda, İngiltere, İspanya, Norveç ve Türkiye olmak üzere altı ülke örneği üzerinden incelemektedir. Yükseköğrenime entegrasyon konusu iki temel eksenle ele alınmıştır:

1. Mülteci/Sığınmacı statüsündeki öğrencilerin üniversite eğitime erişimleri ve üniversitelere kabul süreçleri
2. Mülteci/Sığınmacı statüsündeki öğrencilerin daha önceki öğrenim dönemlerinde kazandıkları bilgi beceri ve niteliklerinin tanınması

Rapor altı ülkedeki süreçleri hem ulusal hem de yüksek öğrenim kurumları düzeyinde tanımlayıcı araştırma yöntemini kullanarak ortaya koymaktadır. Çalışma yükseköğrenime mültecilerin entegrasyonunu sadece öğrencilerle sınırlanmış, öğretim elemanları boyutu çalışmanın kapsamı dışında tutulmuştur.

Araştırmanın giriş bölümünde Avrupa’da mültecilerin yüksek öğrenime erişimleri genel çerçevede değerlendirilmektedir. 2015 ve 2016’da Avrupa’ya yönelen yüksek sayıdaki mülteci hareketliliğine yükseköğretim kurumlarının ne tür yaklaşımlar sergilediği, özellikle mezun veya üniversite eğitime ara vermiş mültecilerin üniversitelere kayıt olabilmeleri ve eğitimlerine devam edebilmelerine ilişkin farklı yaklaşımlar, var olan yasal mevzuat ve uygulamalar bağlamında sunulmaktadır. Niteliklerin tanınmasına ilişkin ise ülkelerin Lisbon Tanıma Konvansiyonu’nu nasıl yorumladığı ve Avrupa’nın 2025 için hedeflediği niteliklerin “otomatik tanınması” tartışmaları ele alınmaktadır. İlk bölümde ayrıca iyi uygulamalardan örnekler (proje, girişim üniversite) sunulmaktadır. YÖK’ün özellikle “transfer öğrenci” süreçlerine ilişkin getirdiği kolaylaştırıcı mevzuat uygulamaları sonucunda 25.000’e yakın Suriyeli öğrencinin Türkiye’deki üniversitelerde eğitimine devam edebilmesi iyi uygulamalar arasında gösterilmiştir.

İkinci bölümde Almanya’nın mülteci öğrencilerin üniversite eğitimlerine erişimi yasal mevzuat, sorumlu kurumlar ve yüksek öğrenim kurumlarına kabul süreçlerindeki koşullar kapsamında incelenmiştir. Bu bölümde ayrıca yabancı ülkelerde edinilen niteliklerin Almanya’da nasıl tanındığı ve mültecilerin entegrasyonuna yönelik karşılaşılan zorluklara değinilmiştir.

Hollanda örneğinin incelendiği üçüncü bölümde, Hollanda’da sığınma başvuru prosedürlerine bağlı olarak mültecilerin yüksek öğrenime geçiş süreçleri irdelenmektedir. Öğrencilerin karşılaştıkları dil engeli ve mali destek mekanizmalarına olan ihtiyaç bu süreçteki iki temel sorun alanı olarak vurgulanmaktadır.

Dördüncü bölümde Norveç örneği detaylı bir şekilde örneklerle desteklenerek temelde Norveç Yüksek Öğrenim Kalite Ajansı’nın (NOKUT) çalışmalarına atıfta bulunularak incelenmiştir. Bu bölümde Norveç’te sığınma başvuru prosedürleri, sığınmacı statüsünde öğrencilerin üniversitelere erişim koşulları ve niteliklerin tanınmasına ilişkin süreçler detaylı bir şekilde anlatılmıştır. Niteliklerin tanınmasına ilişkin Norveç’te uygulanmakta olan “Genel Tanıma”, “Belgesiz veya Belgelerin Doğrulanmasını Gerektiren Başvuruların Tanınması” süreçleri ve ayrıca “Mülteciler için Nitelik Pasaportu” uygulaması incelenmiştir. Norveç örneği, ülkedeki iyi uygulamaların paylaşılması ile desteklenmiştir.

Beşinci bölümde İspanya örneği, mültecilerin uluslararası öğrenci statüsünde değerlendirilmelerinden kaynaklı yaklaşım nedeniyle uygulamada karşılaşılan zorluklar kapsamında incelemektedir. İspanya örneğinde burs destek mekanizmalarının azlığı, dil engeli ve üniversiteler arasındaki koordinasyon eksikliği temel zorluk alanları olarak tespit edilmiştir. İspanya bölümünde üniversitelerin kendi girişimleri ile gerçekleştirdikleri başarılı uygulamalar paylaşılmaktadır.

İngiltere'nin incelendiği altıncı bölümde her ne kadar üniversitelerin destekleyici yaklaşımları olsa da mevzuattan ve ayrıca ulusal, merkezi bir yaklaşımın olmamasından kaynaklı sorunlar öne çıkmaktadır.

Kitabın son bölümünde incelenen Türkiye örneğinde ise, 2012'de Suriye'den gelen kitlesel göç sonrasında, YÖK'ün eğitimine ara vermiş Suriyeli üniversiteli öğrencilere yönelik kapsayıcı ve destekleyici yaklaşımı çıkarılan kolaylaştırıcı mevzuat uygulamaları kapsamında değerlendirilmiştir. Üniversitelerdeki Suriyeli öğrenci sayıları, Türkiye'deki yerel ve uluslararası öğrenci sayıları ve bu kategorilere ilişkin mevzuatlar çerçevesinde karşılaştırmalı olarak irdelenmiştir. Türkiye'nin Suriyeli öğrencilerin üniversitelere ilk kabul süreçlerini merkezi değil, uluslararası öğrencilere uygulanan aynı koşul ve gereklilikler kapsamında üniversitelere bıraktığı, transfer öğrencilere ilişkin süreçleri ise YÖK tarafından çıkarılan kolaylaştırıcı mevzuatlara bağlı olarak tanıma konusunda yine üniversiteleri yetkilendirdiği bir süreçte yürüttüğü anlatılmıştır. Niteliklerin tanınması ve denklik süreçlerinde ise Türkiye'nin adil bir yaklaşım gözeterek, diplomasını Suriye'de kazanan adayların, diplomasını yurt dışında alan diğer tüm kişiler gibi aynı süreçlere tabi olduğu vurgulanmıştır. Denklik süreçlerine ilişkin kolaylaştırıcı uygulama olarak belgesi eksik veya belge teyidinde ihtiyaç duyulan adaylara yönelik üniversitelerde kurulan alt komisyonlardan bahsedilmiştir. Türkiye bölümünün son kısmında mültecilerin yüksek öğrenime entegrasyonunda karşılaşılan ve diğer Avrupa ülke örneklerinde de paylaşılan benzer zorluklar listelenmiştir.

Mültecilerin yüksek öğrenime entegrasyonu, literatürde henüz yeni çalışılmakta olan niş bir alandır. Ülkeler genelde konuya entegrasyondan çok geçici müdahaleler gerektiren süreçler olarak bakma eğilimindedir. Ancak kitlesel göçle karşılaşan ve süreçlerin entegrasyonu zorunlu kılmaya evrildiğini fark eden birçok ülkenin, mültecilerin iş gücü piyasasına katılımı, kalkınmaya katkıları ve sosyal içermenin gerekliliği temellerinde yüksek öğrenim ve mülteciler konusunu öncelik alanlarına almaya başladığı gözlemlenmektedir. Rapor, bu bağlamda literatüre tanımlayıcı bir araştırma olarak ülke örnekleri üzerinden önemli bir katkı sağlamaktadır.

Bu yayın, Yaşar Üniversitesi UNESCO Göç Kürsüsü'nün yürütücülüğünde, İzmir İl Göç İdaresi ve NOKUT işbirliğinde uygulanan "Integrating Syrians into Turkish Higher Education through Recognition of Qualifications" (REFREC-TR) projesi kapsamında hazırlanmıştır.

Proje, AB'nin Suriye krizine yönelik Bölgesel Güven Fonu, "MADAD Fonu" kapsamında Alman Akademik Değişim Hizmetleri (DAAD) tarafından British Council, Campus France ve EP-Nuffic işbirliği ile uygulanan HOPES (Higher and Further Education Opportunities and Perspectives for Syrians) Programı tarafından desteklenmiştir. Yayının içeriğinden yalnızca yazarlar sorumlu olup, yayın herhangi bir şekilde uygulayan, ortak olan veya destekleyen kuruluşların görüşlerini yansıtmaz.